

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Директор центру підготовки офіцерів
запасу та базової загальновійськової
підготовки**

Володимир ГУКАЛЮК

« 29 » 08 2025 рік

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Проректор з науково-педагогічної
роботи**

Віктор ОСТРОВЕРХОВ

« 29 » 08 2025 рік

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**БАЗОВА ЗАГАЛЬНОВІЙСЬКОВА ПІДГОТОВКА
(ТЕОРЕТИЧНА ПІДГОТОВКА)**

Рівень вищої освіти

перший (бакалаврський)

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції	Практичні	СР	Разом	Диференційований залік
Денна	2	1 (2)	36	24	30	90	1 (2)

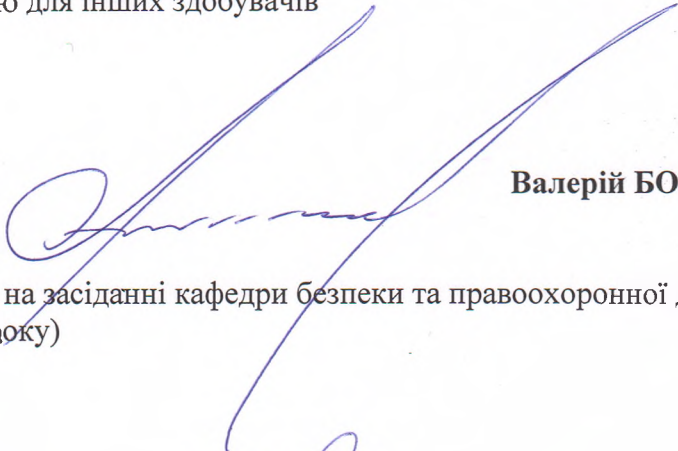
19.08.2025
[Signature]

Тернопіль – 2025

Робоча програма навчальної дисципліни підготовлена відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 21 червня 2024 р. № 734 «Про затвердження Порядку проведення базової загальновійськової підготовки громадян України, які здобувають вищу освіту, та поліцейських», на основі типової програми «Базова загальновійськова підготовка громадян України, які здобувають вищу освіту, та поліцейських» (теоретична підготовка) розробленої робочою групою офіцерів Генерального штабу Збройних Сил України за погодженням Міністерства освіти і науки України, затвердженої начальником Генерального штабу Збройних Сил України від 24.02.2025 р.

Робоча програма є обов'язковою для включення до індивідуальних навчальних планів здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, для яких це передбачено законодавством, і є вибірковою для інших здобувачів

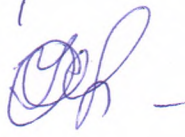
Робочу програму склав:
викладач кафедри безпеки
та правоохоронної діяльності

Валерій БОНДАР

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри безпеки та правоохоронної діяльності
(протокол №2 від 26.08.2025 року)

В.о.завідувача кафедри безпеки
та правоохоронної діяльності

Юлія МУРАВСЬКА

1. Опис навчальної дисципліни

Базова загальновійськова підготовка (теоретична підготовка)	Ступінь вищої освіти, галузь знань, спеціальність	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS-3	Ступінь вищої освіти - бакалавр	Вибіркова дисципліна* Мова навчання – українська
Кількість змістових модулів - 6	Для всіх галузей знань	Рік підготовки: 2 Семестр: 1 (2)
Загальна кількість годин – 90	Для всіх спеціальностей	Лекції 36 год Практичні заняття: 24 год.
	Для всіх освітньо-професійних програм	Самостійна робота 30 год.
		Вид підсумкового контролю – диференційований залік

** Дисципліна є обов'язковою для здобувачів вищої освіти чоловічої статі віком від 18 до 25 років (відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 21 червня 2024 р. № 734 «Про затвердження Порядку проведення базової загальновійськової підготовки громадян України, які здобувають вищу освіту, та поліцейських»).*

2. Мета навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Базова загальновійськова підготовка (теоретична підготовка)» є:

- формування знань, умінь і навичок, необхідних для виконання конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, які не проходили військову службу у Збройних Силах України або інших військових формуваннях;
- формування національної та громадянської ідентичності, громадянської стійкості та оборонної свідомості здобувачів та здобувачок вищої освіти, здатності виявляти свою національну та громадянську ідентичність у повсякденному житті і в умовах негативних зовнішніх впливів та готовності до захисту незалежності і територіальної цілісності України, конституційних засад державного ладу, національних інтересів та суспільно-державних (національних) цінностей України.

При вивченні дисципліни «Базова загальновійськова підготовка (теоретична підготовка)» використовують наступні методи навчання: словесні (розповідь, бесіда, пояснення, лекція); наочні (демонстрація, ілюстрація, натуральні об'єкти, відеофільми тощо); практичні (відпрацювання практичних навичок – вправ, нормативів), самостійна підготовка під керівництвом викладача. Кращому засвоєнню навчального матеріалу сприяє використання інтерактивних технологій колективно-групового навчання (загальне коло, мікрофон, мозковий штурм, case-метод тощо); технологій ситуативного моделювання (симуляція або імітація); технологій опрацювання дискусійних питань (визначення позиції, її відстоювання, зміна позиції, дебати тощо).

У результаті вивчення дисципліни «Базова загальновійськова підготовка (теоретична підготовка)» здобувач вищої освіти повинен знати: українську національну ідентичність та її ознаки: мову, культуру, традиції, адміністративно-територіальний устрій держави та природні ресурси; визначальні історичні постаті, які внесли значний вклад у формування та становлення української нації; способи та методи психічної саморегуляції; розвідувальні ознаки розташування ділянки місцевості (території), на якій розташоване озброєння та бойова техніка, танки, гармати, пункти управління FPV БпЛА, установок ПТКР, кулемети,

гранатомети, станцій радіолокаційної розвідки; основні засоби ураження, які застосовує противник у війні проти України; основні способи зв'язку, тактичні сигнальні жести; правила ведення переговорів, правила користування засобами зв'язку, порядок дій під час застосування противником засобів РЕБ; ознаки ядерного вибуху, хімічної атаки й застосування бойових біологічних речовин; засоби індивідуального захисту; дії на зараженій території; орієнтування на місцевості за допомогою небесних світил, компаса, годинника, карти та місцевих предметів; інженерне обладнання та маскування позицій в умовах застосування противником ударних БпЛА; протитанкові та протипіхотні міни, їх характеристика, будова, їх установа та знешкодження, інженерні загородження, їх утримання та подолання; заходи безпеки при поводженні з вибуховими речовинами; вимоги статутів Збройних Сил України; загальні обов'язки, права та відповідальність військовослужбовців; алгоритм домедичної допомоги на етапі «допомога під вогнем/під загрозою» (Care under fire/Threat, CUF); способи та методи евакуації; принципи та застосування допомоги в польових умовах (TFC); основи загальновійськового бою; призначення та бойові можливості механізованих, танкових, артилерійських підрозділів і підрозділів ППО СВ ЗС України; організаційно-штатну структуру та озброєння механізованого відділення; призначення, класифікація бойові можливості, форми, способи, основні тактичні прийоми застосування БпЛА, основні демаскуючі ознаки, слабкі місця БпЛА та можливості їх виявлення; порядок дій солдата в оборонному бою, під час ведення вогню та відбиття наступу противника; порядок знищення бронеоб'єктів противника на передньому краю оборони; порядок дій під час маневру (переміщення) з тимчасової на основну вогневу позицію (з основної на запасну), алгоритму дій у випадку обходу противником з флангу або виходу противника з тилу, прориву переднього краю танками (ББМ) противника; порядок дій у наступальному бою; призначення, тактико-технічні характеристики, бойові властивості, загальну будову, принцип дії, порядок неповного розбирання і збирання після неповного розбирання, а також порядок обслуговування після стрільби; призначення та визначення вихідних установок (вибір прицілу і точки прицілювання) для ведення вогню зі стрілецької зброї; нормальні (табличні) умови стрільби; особливості визначення вихідних установок для стрільби з автомату за повітряними цілями; призначення, будову та принцип дії ручних гранат; порядок спостереження за полем бою та вибору цілі, вихідні установки для кожного виду зброї, порядок ведення та коректування вогню, способи вказування цілей; основи управління вогнем та порядок постановки вогневих завдань підрозділу; порядок застосування нічних стрілецьких прицілів та приладів спостереження; заходи безпеки при поводженні зі стрілецькою зброєю та гранатами; порядок організації переміщення пересування на території, яка контролюється противником; основні заходи забезпечення життєдіяльності в автономних умовах; основні терміни та поняття міжнародного гуманітарного права та відповідальність військовослужбовців за порушення його норм.

У результаті вивчення дисципліни «Базова загальновійськова підготовка (теоретична підготовка)» здобувач вищої освіти повинен вміти: надавати першу психологічну допомогу та самопомогу; аналізувати інформацію, отриману в ході спостереження; використовувати основні способи зв'язку, тактичні сигнальні жести; усувати типові помилки під час експлуатації радіостанцій, що виводять їх з ладу; користуватися протигазом та загальновійськовим захисним комплектом; одягати протигаз, загальновійськовий захисний комплект; діяти за сигналом «Хімічна тривога»; орієнтуватися на незнайомій місцевості за картою та без карти, здійснювати планування та рухатися за визначеним маршрутом; вибирати місця для обладнання одиночного та парного окопу для стрільби, маскувати їх; особисто виконувати вимоги статутів Збройних Сил України; застосовувати вимоги статутів Збройних Сил України в повсякденній діяльності підрозділу; здійснювати евакуацію одним рятувальником: за лямки, під пахви, за пасок, модифікований метод пожежника; здійснювати евакуацію двома рятувальниками: за лямки, під пахви, за пасок і шию; надавати першу допомогу при пораненнях, кровотечах, отруєннях та інших бойових ураженнях з використанням АМЗІ та табельних засобів; готувати та здійснювати медичну евакуацію; здійснювати огляд постраждалого на наявність масивних кровотеч у тактичних умовах;

перевіряти прохідність дихальних шляхів; виконувати обов'язки солдата в оборонному бою, під час ведення вогню та відбиття наступу противника; знищення броньованих об'єктів противника на передньому краю оборони; виконувати порядок дій під час маневру (переміщення) з тимчасової на основну вогневу позицію (з основної на запасну); у випадку обходу противником з флангу або виходу противника з тилу, прориву переднього краю танками (ББМ) противника, або вогневої (маневреної) групи; виконувати завдання стрільця у складі механізованого відділення під час ведення наступального бою; завдання вогневої (маневреної) групи; займати вихідне положення для наступу й підготовки до атаки; виконувати порядок дій у випадку мінометного обстрілу, кулеметного вогню противника та застосування ударних БпЛА; виконувати порядок дій у випадку виходу у фланг противника та штурму траншеї, а також при застосуванні наступальних (оборонних) гранат під час наступу; застосовувати зброю; проводити перевірку зброї та приведення її до застосування на різних відстанях; виконувати підготовчі вправи: «Навчання кучності стрільби з положення лежачи на відстані 25 м»; «Навчання кучності стрільби з різних положень на відстані 25 м»; «Навчання кучності стрільби з різних положень на відстані 100 м»; виконувати початкові вправи: «Метання ручної оборонної гранати з місця в пішому порядку»; «Метання наступальної ручної гранати на ходу в пішому порядку»; «Швидкісне метання ручної оборонної гранати з місця укриття»; «Метання ручної наступальної гранати з місця в пішому порядку в лісистій місцевості»; «Метання ручної гранати в будівлі (у будівлю); «Метання ручної кумулятивної гранати з місця»; організувати та облаштовувати місця розташування для малого підрозділу в умовах можливої зустрічі з противником; протидіяти впливу природних умов на організм людини; застосовувати норми міжнародного гуманітарного права у поводженні з військовополоненими.

3. Зміст навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. ВСТУП ДО КУРСУ «БАЗОВА ЗАГАЛЬНОВІЙСЬКОВА ПІДГОТОВКА», НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНА ПІДГОТОВКА, СТАТУТИ ЗСУ

Тема 1. Національно-патріотична підготовка

1.1. Ми українці: важливість захисту національної ідентичності та свободи.

Метою вивчення теми під час курсу теоретичної підготовки у закладах освіти є підготовка здобувача освіти, як патріота України.

За результатами вивчення теми здобувачі освіти повинні:

знати: українську національну ідентичність та її ознаки: мову, культуру, традиції, адміністративно-територіальний устрій держави та природні ресурси. Визначальні історичні постаті, які внесли значний вклад у формування та становлення української нації.

Умови: теоретично/самостійна підготовка; навчальний клас.

Методичні рекомендації: Керівник заняття розповідає про українську національну ідентичність та її ознаки: мову, культуру, традиції, адміністративно-територіальний устрій держави та природні ресурси. Звертає увагу, як у ході революції уперше у новітній історії український народ утвердив себе як політичну націю і створив незалежну українську державу. Доводить інформацію про визначальні історичні постаті, які внесли значний вклад у формування та становлення української нації. Показ відеороликів про успішні дії військовослужбовців під час ведення бойових дій із наголошенням, що якісна підготовка впливає на результат, веде до перемоги.

Тема 2. Статути Збройних Сил України

Метою вивчення тем під час курсу теоретичної підготовки у закладі освіти є підготовка здобувача освіти, який здатний застосовувати вимоги статей статуту в повсякденній діяльності та під час дії воєнного стану.

За результатами вивчення тем здобувачі освіти повинні:

знати: вимоги статутів Збройних Сил України; загальні обов'язки, права та відповідальність військовослужбовців.

вміти: особисто виконувати вимоги статутів Збройних Сил України; застосовувати вимоги статутів Збройних Сил України в повсякденній діяльності підрозділу.

2.1. Обов'язки та права військовослужбовців

Зміст Військової присяги. Основні принципи військової служби. Загальні обов'язки військовослужбовців. Загальні обов'язки військовослужбовців.

Умови: самостійна підготовка; навчальний клас.

Методичні рекомендації: Здобувачі освіти самостійно ознайомлюються з основними положеннями Статуту внутрішньої служби ЗС України в розрізі теми заняття. Вивчають зміст Військової присяги.

Особлива увага приділяється принципам військової служби (вірності, єдності, відповідальності, доброчесності, неупередженості та професіоналізму).

Здобувачі освіти самостійно вивчають положення Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України в розрізі теми заняття

2.2. Взаємовідносини між військовослужбовцями

Начальники та підлеглі, старші та молодші за військовим званням. Порядок віддання і виконання наказів. Військова поведінка та ввічливість військовослужбовців.

Умови: теоретично; навчальний клас.

Методичні рекомендації: Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора). До здобувачів освіти доводяться основні положення Статуту внутрішньої служби ЗС України в розрізі теми заняття.

2.3. Військова дисципліна, заохочення та дисциплінарні стягнення

Військова дисципліна, її суть та значення. Обов'язки військовослужбовців щодо дотримання військової дисципліни. Заохочення, які застосовуються до солдат. Дисциплінарні стягнення, які накладаються на солдатів. Ознайомлення зі статтями Кримінального кодексу України у військовій сфері. Вивчення обов'язків військовослужбовців щодо дотримання військової дисципліни та статей Кримінального кодексу України у військовій сфері.

Умови: самостійна підготовка; навчальний клас.

Методичні рекомендації: Здобувачі освіти самостійно вивчають положення Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України в розрізі теми заняття.

МОДУЛЬ 2. ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА

Тема 1. Психологічна підготовка

Метою вивчення теми під час курсу теоретичної підготовки у закладах освіти є підготовка здобувача освіти, який здатний застосовувати прийоми та способи психологічного налаштування (саморегуляції) для виконання поставлених завдань.

За результатами вивчення теми здобувачі освіти повинні:

знати: способи та методи психічної саморегуляції;

вміти: надавати першу психологічну допомогу та самодопомогу.

1.1. Способи та методи психологічної саморегуляції. Перша психологічна допомога та самодопомога. Вплив бою на психіку.

1.1.1. Прийоми психічної саморегуляції.

Умови: теоретично/практично/самостійна підготовка; навчальний клас/ділянка місцевості.

Методичні рекомендації: Заняття проводити в «колі довіри» під керівництвом викладача (інструктора). Здобувачі освіти ознайомлюються зі стресовими станами, способами та методами саморегуляції, застосовують їх на практиці їх на практиці. Наприкінці заняття проводиться груповий дебрифінг із заслуховуванням кожного здобувача освіти та самооцінкою особистих відчуттів.

1.1.2. Перша психологічна допомога та самодопомога. Вплив бою на психіку.

Умови: теоретично/практично/самостійна підготовка; навчальний клас/ділянка місцевості.

Методичні рекомендації: Заняття проводити під керівництвом викладача (інструктора). Здобувачів вищої ознайомлюють із психічними реакціями людини, вони вивчають картки першої психологічної допомоги, виконують практичні вправи з психологічної допомоги. Наприкінці заняття проводиться груповий дебрифінг із заслуховуванням кожного здобувача освіти та оцінюванням їх дій.

1.1.3. Способи та методи психологічної саморегуляції. Перша психологічна допомога та самопомога. Вплив бою на психіку.

Умови: теоретично/практично/самостійна підготовка; навчальний клас/ділянка місцевості.

Методичні рекомендації: Заняття проводити під керівництвом викладача (інструктора). Здобувачів вищої ознайомлюють із психічними реакціями людини, вони вивчають картки першої психологічної допомоги, виконують практичні вправи з психологічної допомоги. Наприкінці заняття проводиться груповий дебрифінг із заслуховуванням кожного здобувача освіти та оцінюванням їх дій.

МОДУЛЬ 3. ЗВ'ЯЗОК ТА КОМУНІКАЦІЯ. ВІЙСЬКОВА ТОПОГРАФІЯ. РОЗВІДУВАЛЬНА І ВОГНЕВА ПІДГОТОВКА, ВИЖИВАННЯ

Тема 1. Зв'язок та комунікація

Метою вивчення тем під час курсу теоретичної підготовки у закладах освіти є підготовка здобувача освіти, який знає основні способи зв'язку, які використовуються в ході ведення бойових дій та мову жестів.

знати: основні способи зв'язку, тактичні сигнальні жести; правила ведення переговорів, правила користування засобами зв'язку, порядок дій під час застосування противником засобів РЕБ.

вміти: використовувати основні способи зв'язку, тактичні сигнальні жести; усувати типові помилки під час експлуатації радіостанцій, що виводять їх з ладу.

1.1. Військова комунікація.

1.1.1. Військова комунікація – як джерело всеобізнаності. Вертикальна та горизонтальна комунікація.

Умови: теоретично; навчальний клас.

Методичні рекомендації: Заняття проводяться під керівництвом викладача (інструктора). Здобувачам освіти наголошується на важливості комунікації, наводять приклади військової комунікації, які в бойовій обстановці відіграли роль в досягненні результату та приклади з відсутністю комунікації та наслідків (до яких це може призвести).

1.2. Основи зв'язку (1 год.).

1.2.1. Способи зв'язку та вимоги до них. Тактичні сигнальні жести.

Умови: практично; навчальний клас.

Методичні рекомендації: Заняття проводяться під керівництвом викладача (інструктора). Здобувачам освіти доводяться основні способи зв'язку, які використовуються в ході ведення бойових дій, мова жестів, яка застосовується в ситуаціях безпосереднього контакту з ворогом, у той же час як інші засоби зв'язку застосовувати дуже важко, які є демаскуючим фактором. Вивчають розподіл жестів: накази, сповіщення, позначення, шукання.

Тема 2. Військова топографія

Метою вивчення теми під час курсу теоретичної підготовки у закладах освіти є підготовка здобувача освіти, який вміє орієнтуватися на місцевості.

За результатами вивчення теми здобувачі освіти повинні:

знати: орієнтування на місцевості за допомогою небесних світил, компаса, годинника, карти та місцевих предметів;

вміти: орієнтуватися на незнайомій місцевості за картою та без карти, здійснювати планування та рухатися за визначеним маршрутом.

Обов'язковим є систематичне закріплення набутих знань та вмінь під час практичних (польових) занять шляхом виконання вправ з визначення свого місцезнаходження,

орієнтування карти, орієнтування на місцевості за допомогою карти, вимірювання кутів і відстаней на карті та місцевості тощо.

2.1. Топографічні карти. Орієнтування на місцевості.

2.1.1. Місцевість та її елементи. Топографічні карти Збройних Сил України.

Умови: теоретично/самостійна підготовка; навчальний клас.

Методичні рекомендації: Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора). Під час заняття до здобувачів освіти доводить інформацію про предмет і завдання військової топографії, місцевість та її елементи, основні види місцевості, їх тактичні властивості, способи вивчення місцевості, а також про призначення, масштаби та характеристики топографічних карт.

2.1.2. Орієнтування на місцевості за допомогою небесних світил, компаса, годинника, карти та місцевих предметів.

Умови: практично/самостійна підготовка; ділянка місцевості.

Методичні рекомендації: Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора). На занятті до здобувачів освіти доводить інформація про способи орієнтування на місцевості, а також ними відпрацьовуються завдання з визначення сторін світу різними способами.

Тема 3. Розвідувальна підготовка

Метою вивчення теми під час курсу теоретичної підготовки у закладах освіти є підготовка здобувача освіти, який спроможний застосовувати знання щодо ведення розвідки, виявлення і оцінювання противника.

За результатами вивчення теми здобувачі освіти повинні:

знати: розвідувальні ознаки розташування ділянки місцевості (території) на якій розташоване озброєння та бойова техніка, танки, гармати, пункти управління FPV БпЛА, установок ПТКР, кулемети, гранатомети, станцій радіолокаційної розвідки; основні засоби ураження, які застосовує противник у війні проти України;

вміти: аналізувати інформацію отриману в ході спостереження.

3.1. Розвідувальні ознаки розташування противника ділянка місцевості та тактики ведення ним бойових дій.

3.1.1. Розвідувальні ознаки розташування ділянки місцевості (території) на якій розташоване озброєння та бойова техніка, танки, гармати, пункти управління FPV БпЛА, установок ПТКР, кулемети, гранатомети, станцій радіолокаційної розвідки. Ознайомлення з тактикою дій противника.

Умови: теоретично; навчальний клас.

Методичні рекомендації: Заняття проводяться під керівництвом викладача (інструктора). Здобувачам вищої освіти демонструють навчальні (документальні) фільми, фото, аерознімки з ознаками розташування на місцевості озброєння та військової техніки (далі – ОВТ), стрілецької зброї, станцій радіолокаційної розвідки противника, доводять до них тактику застосування механізованих, танкових, артилерійських підрозділів противника в наступі чи обороні, їх організаційно-штатну структуру.

Вони ознайомлюються із основними способами ведення бойових дій, які застосовує противник у наступі чи обороні.

3.1.2. Види ворожих безпілотних літальних апаратів (далі – БпЛА), дронів-камікадзе, їх характеристики та порядок протидії їм.

Умови: теоретично; навчальний клас.

Методичні рекомендації: Заняття проводяться під керівництвом викладача (інструктора).

Здобувачам освіти демонструють навчальні (документальні) фільми, фото, знімки з ворожими БпЛА та тактику їхніх дій.

Здобувачі ознайомлюються з призначенням, бойовими можливостями ворожих БПЛА та розвідувально-ударних дронів. До них доводять основні принципи з протидії ворожим БПЛА та дронам-камікадзе.

Тема 4. Вживання

Метою вивчення теми під час курсу теоретичної підготовки у закладах освіти є підготовка здобувача освіти, який здатний застосовувати прийоми та способи забезпечення життєдіяльності в автономних умовах, протидії впливу природних факторів на людину, переміщення у пішому порядку на великі відстані.

За результатами вивчення теми здобувачі освіти повинні:

знати: порядок організації переміщення пересування на території, яка контролюється противником; основні заходи забезпечення життєдіяльності в автономних умовах;

вміти: організовувати та облаштовувати місця розташування для малого підрозділу в умовах можливої зустрічі з противником; протидіяти впливу природних умов на організм людини.

4.1. Забезпечення життєдіяльності.

Умови: теоретично / самостійна підготовка; навчальний клас.

Методичні рекомендації: Заняття проводять під керівництвом викладача (інструктора). Здобувачів освіти ознайомлюють з базовими принципами забезпечення життєдіяльності в польових умовах, вибору місця та обладнання укриття, добування вогню без сірників, водозабезпечення військовослужбовців під час виконання бойових завдань. Демонструють макети вогнищ, фільтрів для очищення води та місць відпочинку.

Тема 5. Вогнева підготовка

Метою вивчення тем під час курсу теоретичної підготовки у закладі освіти є підготовка здобувача освіти, який здатний застосовувати стрілецьку зброю, гранатомети, вміти вести вогонь з неї для виконання поставлених бойових завдань.

За результатами вивчення тем здобувачі освіти повинні:

знати: призначення, тактико-технічні характеристики, бойові властивості, загальну будову, принцип дії, порядок неповного розбирання і збирання після неповного розбирання, а також порядок обслуговування після стрільби; призначення та визначення вихідних установок (вибір прицілу і точки прицілювання) для ведення вогню зі стрілецької зброї; нормальні (табличні) умови стрільби; особливості визначення вихідних установок для стрільби з автомату по повітряним цілям; призначення, будова та принцип дії ручних гранат; порядок спостереження за полем бою та вибору цілі, вихідні установки для кожного виду зброї, порядок ведення та коректування вогню, способи цілевказівки; основи управління вогнем та порядок постановки вогневих завдань підрозділу; порядок застосування нічних стрілецьких прицілів та приладів спостереження; заходи безпеки при поводженні зі стрілецькою зброєю та гранатами.

вміти: застосовувати зброю; проводити перевірку бою зброї та приведення її до нормального бою на різних відстанях; виконувати: підготовчу вправу «Навчання кучності стрільби з положення «лежачи» на відстані 25 м»; підготовчу вправу «Навчання кучності стрільби з різних положень» на відстані 25 м»; підготовчу вправу «Навчання кучності стрільби з різних положень» на відстані 100 м»; початкову вправу «Метання ручної оборонної гранати з місця в пішому порядку»; початкову вправу «Метання наступальної ручної гранати на ходу в пішому порядку»; початкову вправу «Швидкісне метання ручної оборонної гранати з місця із укриття»; початкову вправу «Метання ручної наступальної гранати з місця в пішому порядку в лісистій місцевості»; початкову вправу «Метання ручної гранати в будівлі (у будівлю)»; початкову вправу з метання ручної кумулятивної гранати з місця.

5.1. Стрілецька зброя.

5.1.1. Види стрілецької зброї, які знаходяться на озброєнні механізованих (мотопіхотних) військових частин Сухопутних військ Збройних Сил України. Призначення, ТТХ, принципи її застосування.

Умови: теоретично/самостійна підготовка; навчальний клас.

Методичні рекомендації: Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора). У навчальному класі виставляють макети або зразки навчальної зброї, яка є на озброєнні механізованих (мотопіхотних) військових частин. Під час заняття викладач (інструктор) інформує про види стрілецької зброї, в яких підрозділах вони є на озброєнні,

показує представлені зразки зброї та розповідає про їх призначення, ТТХ і основні принципи застосування. У кінці заняття здобувачам освіти надається можливість оглянути зразки зброї. Підбиваються підсумки заняття.

5.1.2. Призначення, будова автомата АК-74 та його модифікацій. Робота частин та механізмів при заряджанні та пострілі. Огляд і підготовка автомата АК-74 до стрільби. Спорядження магазину, заряджання й розряджання автомата, постановка на запобіжник. Догляд за індивідуальною зброєю, її утримання та зберігання. Можливі затримки й несправності під час стрільби, способи їх усунення.

Умови: теоретично/практично/самостійна підготовка; навчальний клас.

Методичні рекомендації: Заняття проводиться з демонстрацією стрілецької зброї під керівництвом викладача (інструктора). На початку заняття викладач (інструктор) розповідає про послідовність роботи частин та механізмів при пострілі та його періодах, порядок спорядження магазину. Здобувачі освіти тренуються споряджати магазини, та заряджати і розряджати автомат, ставити на запобіжник. У подальшому вони виконують нормативи з вогневої підготовки.

5.1.3. Призначення, характеристика та будова коліматорних, оптичних денних та нічних прицілів (в тому числі іноземного виробництва). Порядок користування прицілами, догляду за ними та зберігання.

Умови: теоретично; навчальний клас.

Методичні рекомендації: Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора). Викладач (інструктор) пояснює призначення, характеристики та будову коліматорних, оптичних денних та нічних прицілів (в тому числі іноземного виробництва), порядок користування прицілами, догляду за ними та зберігання.

5.2. Основи та правила стрільби зі стрілецької зброї.

5.2.1. Призначення та визначення вихідних установок (вибір прицілу і точки прицілювання) для ведення вогню зі стрілецької зброї. Нормальні (табличні) умови стрільби. Особливості визначення вихідних установок для стрільби з автомату по повітряним цілям. Вивчення правил стрільби та вирішення вогневих завдань.

Умови: теоретично/самостійна підготовка; навчальний клас.

Методичні рекомендації: Заняття проводяться під керівництвом викладача (інструктора). У навчальному класі здобувачі освіти ознайомлюються з призначенням вихідних установок для ведення вогню зі стрілецької зброї. Також вивчають порядок визначення поправок на відхилення з урахуванням метеорологічних умов при призначенні вихідних установок для стрільби. Вивчають правила стрільби та вирішують вогневі завдання. Тренуються визначати відстань до мішені за допомогою мушки або окомірним методом.

5.2.2. Стрілецькі тренування (маніпуляції зі зброєю).

Умови: практично; ділянка місцевості.

Методичні рекомендації: Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора).

Викладач (інструктор) пояснює положення, які використовуються для стрільби з автомата, демонструє, як їх приймати. Здобувачів освіти поділять на групи, в яких вони тренуються приймати різні положення для стрільби.

5.2.3. Відпрацювання утримання зброї в різних положеннях.

Умови: практично; ділянка місцевості.

Методичні рекомендації: Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора) з Відпрацювання утримання зброї в положенні для стрільби стоячи, з коліна, лежачи, у русі, у пішому порядку.

5.2.4. Поводження зі зброєю.

Умови: практично; ділянка місцевості.

Методичні рекомендації: Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора). Тренування плавного спуску спускового гачка при утриманні зброї в різних положеннях.

Відпрацювання поворотів та розворотів із мінімізацією стрілка в різних положеннях.

Розряджання зброї після виконання стрільби з різних положень і надання до огляду зброї після розряджання.

5.2.5. Вирішення вогневих завдань.

Умови: практично; ділянка місцевості.

Методичні рекомендації: Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора). Виконання завдань із визначення відстані до цілі, поправок на погодні умови, вивчення правил стрільби.

Здобувачі освіти у подальшому вдосконалюватимуть отримані навички протягом подальших занять із вогневої й тактичної підготовки.

5.2.6. Навчання кучності стрільби з різних положень на навчально-тренувальних засобах (електронний, мультимедійний, лазерний тир, тощо).

Виконання: підготовчої вправи «Навчання кучності стрільби з положення «лежачи» на відстані 25 м»; підготовчої вправи «Навчання кучності стрільби з різних положень» на відстані 25 м»; підготовчої вправи «Навчання кучності стрільби з різних положень» на відстані 100 м».

Умови: практично/самостійна підготовка; електронний (мультимедійний, лазерний) тир тощо.

Методичні рекомендації: Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора). Заняття організовується у відповідності з вимогами «Курсу стрільби».

Тема 5.3. Ручні гранати.

5.3.1. Призначення, будова та принцип дії ручних гранат. Навчання здобувачів освіти правильному метанню гранати на дальність та влучність із різних положень.

Умови: теоретично; навчальний клас.

Методичні рекомендації: Заняття проводяться у навчальному класі методами лекції та демонстрації під керівництвом викладача (інструктора).

Здобувачі освіти ознайомлюються зі зразками ручних гранат, які є на озброєнні в ЗСУ, їх призначення, будова, тактико-технічними характеристиками і принципами дії. Викладач (інструктор) демонструє порядок та послідовність збирання-розбирання ручних гранат, розповідає про прийоми метання гранат на дальність та влучність із різних положень.

Здобувачі освіти тренуються у збиранні-розбиранні ручних гранат.

5.3.2. Метання навчально-імітаційних гранат у пішому порядку.

Виконання: початкової вправи «Метання ручної оборонної гранати з місця в пішому порядку» (не менше 2-х разів); початкової вправи «Метання наступальної ручної гранати на ходу в пішому порядку» (не менше 2-х разів).

Умови: практично.

Методичні рекомендації: Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора).

5.3.3. Порядок дій особового складу під час швидкісного метання гранат.

Виконання: початкової вправи «Швидкісне метання ручної оборонної гранати з місця із укриття» (не менше 2-х разів).

Умови: практично/самостійна підготовка.

Методичні рекомендації: Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора).

5.3.4. Особливості метання ручних гранат в лісній місцевості, в урбанізованій місцевості.

Виконання: початкової вправи «Метання ручної наступальної гранати з місця в пішому порядку в лісній місцевості» (не менше 2-х разів); початкової вправи «Метання ручної гранати в будівлі (у будівлю)» (не менше 2-х разів).

Умови: практично/самостійна підготовка.

Методичні рекомендації: Заняття проводять під керівництвом викладача (інструктора).

5.3.5. Особливості підготовки до метання ручної кумулятивної гранати.

Виконання: початкової вправи з метання ручної кумулятивної гранати з місця (не менше 2-х разів).

Умови: практично/самостійна підготовка.

Методичні рекомендації: Заняття проводяться під керівництвом викладача (інструктора).

МОДУЛЬ 4. ДОМЕДИЧНА ДОПОМОГА, ПІДГОТОВКА з РХБЗ (РХБРЯ-захисту)

Тема 1. Домедична допомога

1.1. Планування та організація домедичної допомоги на етапі «допомога під вогнем» (CUF).

Вступ до протоколу курсу тактичної медицини «Tactical Combat Casualty Care» (далі – ТССС). Призначення, склад, правила використання АМЗІ. Ознайомити здобувачів вищої освіти з домедичною допомогою на етапі «допомога під вогнем/під загрозою» (Care under fire/Threat, CUF). Накладання турнікетів на етапі «допомога під вогнем». Способи та методи евакуації. Одним рятувальником: за лямки, під пахви, модифікований метод пожежника. Двома рятувальниками: за лямки, під пахви, за пасок і шию.

Умови: теоретично; навчальний клас.

Методичні рекомендації: Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора) з використанням наочних засобів навчання.

Довести до відома здобувачів освіти інформацію про основні причини смертей на полі бою, яких можна уникнути, та заходи для збільшення виживання. Визначити фази надання допомоги в ТССС та пріоритети під час кожної з них.

Вивчити принципи надання допомоги в бойовій та небойовій обстановці на різних місцевості. Зазначити роль немедичного особового складу під час надання допомоги в тактичних умовах. Окреслити ключові фактори впливу на надання допомоги в тактичних умовах. Наголосити на важливості тренувань з домедичної підготовки. Схарактеризувати три основні цілі ТССС.

Вивчити призначення, склад, правила використання АМЗІ.

1.2. Тактична польова допомога TFC (Tactical Field Care)

Принципи та застосування допомоги в польових умовах (TFC). Здійснення контролю масивних кровотеч у тактичних умовах. Прохідність дихальних шляхів.

1.2.1. Ознайомити здобувачів освіти з домедичною допомогою на етапі «допомога під вогнем/під загрозою» (Care under fire/Threat, CUF)

Умови: теоретично; навчальний клас.

Методичні рекомендації: Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора) з використанням наочних засобів навчання.

Визначити роль вогневої переваги та стримування небезпеки, а також вплив тактичної обстановки на надання допомоги. Окреслити порядок дії, перед наданням допомоги пораненому, для запобігання додатковим втратам. Визначити пріоритети та алгоритм дії для допомоги пораненому під вогнем та при його транспортування. Наголосити на важливості швидкого накладання турнікету на кінцівки для контролю критичних кровотеч при наданні допомоги під вогнем. Продемонструвати на собі накладання турнікету однією рукою під вогнем. Продемонструвати накладання турнікету пораненому двома руками під вогнем. Довести інформацію щодо способів перетягування/перенесення пораненого одним бійцем та двома під вогнем, їх переваги та недоліки. Продемонструвати перетягування/перенесення пораненого одним бійцем під вогнем. Продемонструвати перетягування/перенесення пораненого під вогнем двома бійцями.

1.2.2. Накладання турнікетів на етапі «допомога під вогнем».

Умови: практично; навчальний клас.

Методичні рекомендації: Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора) з використанням засобів індивідуального бронезахисту та за наявності індивідуального озброєння. До здобувачів освіти довести способи накладання турнікетів. У подальшому практичні знання та вміння удосконалюються на заняттях з тактичної та вогневої підготовки, для чого розгортається окреме навчальне місце.

1.2.3. Способи та методи евакуації. Одним рятувальником: за лямки, під пахви, за пасок, модифікований метод пожежника. двома рятувальниками: за лямки, під пахви, за пасок і шию

Умови: теоретично; навчальний клас.

Методичні рекомендації: Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора) з використанням ЗІБЗ та за наявності індивідуального озброєння. Здобувачам освіти пояснюються методи та способи евакуації. У подальшому практичні знання та вміння вдосконалюються на заняттях із тактичної та вогневої підготовки, для чого розгортається окреме навчальне місце.

1.2.4. Принципи та застосування допомоги в польових умовах (TFC).

Умови: теоретично; навчальний клас.

Методичні рекомендації: Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора) з використанням наочних засобів навчання. Визначення важливості охорони та безпеки постраждалого під час тактичного польового догляду. Розгляд принципів витягування постраждалого з місця поранення з урахуванням специфіки підрозділу. Наголосити на важливості з'ясування способів передачі інформації про постраждалого до командування або медичного персоналу. З'ясувати інформацію про тактичну обстановку та постраждалого, релевантну для передачі. Довести принципи сортування під час TFC.

1.2.5. Здійснення огляду масових кровотеч у тактичних умовах.

Умови: теоретично / самостійна підготовка; навчальний клас.

Методичні рекомендації: Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора) із використання ЗІБЗ та за наявності індивідуального озброєння. У подальшому практичні знання та вміння вдосконалюються на заняттях із тактичної та вогневої підготовки, для чого розгортається окреме навчальне місце.

Визначити кровотечі, що загрожують життю. Наголосити на важливість якнайшвидшого накладання турнікета на кінцівку для контролю кровотечі, що загрожує життю. Визначити місця на тілі людини, де можна застосовувати прямий та непрямий тиск для зупинки кровотеч. Продемонструвати правильне накладання турнікету. Визначити ризики застосування імпровізованого турнікету. Продемонструвати правильне виконання тампонади гомеостатичним бинтом. Здійснити перевірку ефективності накладеного турнікета.

Відпрацювати 4 оперативні процедури безпеки у фазі «тактична польова допомога». Навчитися створювати прямий та непрямий тиск на місце поранення для контролю масивної кровотечі. Відпрацювати техніку накладання турнікету (5–8 см). Навчитися проводити тампонаду вузлових поранень гемостатичним бинтом. Сформулювати правильну техніку накладання тиснучих пов'язок.

1.2.6. Прохідність дихальних шляхів.

Умови: теоретично; навчальний клас.

Методичні рекомендації: Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора) із використання ЗІБЗ та за наявності індивідуального озброєння. У подальшому практичні знання та вміння вдосконалюються на заняттях із тактичної та вогневої підготовки, для чого розгортається окреме навчальне місце.

Розпізнати ознаки обструкції дихальних шляхів. Продемонструвати відкриття дихальних шляхів закиданням голови/підняттям підборіддя чи відведенням щелепи. Продемонструвати переведення пораненого у стабільне бокове положення в тактичних умовах.

Навчити техніки перевірки дихання «чую-бачу-відчуваю»; техніки закидання голови та підйому підборіддя, витягування щелепи; пересуванню пораненого в стабільні положення.

Тема 2. Підготовка з РЗБЗ (РХБРЯ-захисту)

Метою вивчення тем під час курсу теоретичної підготовки у закладах освіти є підготовка здобувача освіти, який здатний здійснювати заходи радіаційного, хімічного, біологічного (РХБ) захисту, спрямованих на захист підрозділів від застосування зброї масового ураження і наслідків руйнування об'єктів підвищеної небезпеки у різних умовах

обстановки, формування у нього психологічної стійкості при діях у складних умовах сучасного бою.

За результатами вивчення тем здобувачі освіти повинні:

знати: ознаки ядерного вибуху, хімічної атаки й застосування бойових біологічних речовин; засоби індивідуального захисту; дії на зараженій місцевості.

вміти: користуватися протигазом та загальновійськовим захисним комплектом; одягати протигаз, загальновійськовий захисний комплект; діяти за сигналом «хімічна тривога».

2.1. Уражаючі фактори зброї масового ураження.

2.1.1. Ознаки ядерного вибуху, хімічної атаки й застосування бойових біологічних речовин.

Умови: теоретично/самостійна підготовка; навчальний клас.

Методичні рекомендації: Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора). У його першій частині заняття здобувачам доводиться інформація щодо ознак ядерного вибуху, застосування брудних боеприпасів, хімічної атаки й застосування бойових біологічних речовин, а також стосовно шкоди, яку завдають уражаючі фактори ядерної зброї, та способи захисту від неї.

У другій частині заняття вивчаються знаки, які використовуються для позначення районів забруднення, способи визначення рівня забруднення за допомогою приладів і пристосувань.

2.2. Засоби індивідуального захисту. Дії особового складу на зараженій місцевості (2 год.).

2.2.1. Протигаз, загальновійськовий захисний комплект та їх використання. Сигнали оповіщення про радіаційне, хімічне зараження та порядок дій особового складу у разі їх отримання. Дії особового складу на зараженій місцевості та під час застосування противником скидів з БпЛА ручних газових гранат.

Умови: теоретично/практично/самостійна підготовка; навчальний клас/ділянка місцевості.

Методичні рекомендації: Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора). У першій частині заняття здобувачам освіти доводиться інформація щодо призначення, будови протигазу та складу комплекту загальновійськового захисного комплекту, демонструють порядок користування протигазом та загальновійськовим захисним комплектом.

У другій частині заняття здобувачі освіти тренуються користуватися протигазом та загальновійськовим захисним комплектом, виконують нормативи із ЗЗМУ №1, 4а, 4б, 8.

Удосконалення знань, умінь та навичок здійснюється під час самостійної підготовки здобувачів освіти.

МОДУЛЬ 5. МІЖНАРОДНЕ ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО

Тема 1. Міжнародне гуманітарне право

1.1. Міжнародне гуманітарне право його норми із захисту жертв війни.

Основні терміни та поняття МГП. Поводження з військовополоненими. Відповідальність військовослужбовців за порушення норм МГП, зокрема з питань поведінки з військовополоненими.

Умови: теоретично/самостійна підготовка; навчальний клас.

Методичні рекомендації: Заняття проводиться у формі лекції під керівництвом викладача (інструктора).

До здобувачів освіти доводяться основні вимоги наказу Міністра оборони України від 23.03.2017 №164 «Про затвердження інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України».

МОДУЛЬ 6. ІНЖЕНЕРНА І ТАКТИЧНА ПІДГОТОВКА

Тема 1. Інженерна підготовка (мінна безпека)

Метою вивчення тем під час курсу теоретичної підготовки у закладі освіти є підготовка здобувача освіти, який знає заходи безпеки при поводженні з вибуховими речовинами. Завдання, що виконують інженерні підрозділи. Порядок дій на замінованій ділянці місцевості та порядок виходу з неї.

За результатами вивчення тем здобувачі освіти повинні:

знати: інженерне обладнання та маскування позицій в умовах застосування противником ударних БпЛА; протитанкові та протипіхотні міни, їх характеристика, будова, їх установа та знешкодження, інженерні загородження, їх утримання та подолання; заходи безпеки при поводженні з вибуховими речовинами.

вміти: вибирати місця для обладнання одиночного окопу для стрільби, маскувати, парного окопу.

1.1. Інженерне обладнання та маскування позицій в умовах застосування противником ударних БпЛА.

1.1.1. Порядок вибору місця обладнання одиночного окопу для стрільби. Особливості вибору місця обладнання парного окопу. Послідовність їх фортифікаційного обладнання в комплексі із застосуванням сканера (детектора) виявлення БпЛА. Сутність маскування. Принципи та основні правила маскування.

Умови: теоретично/самостійна підготовка; навчальний клас.

Методичні рекомендації: Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора). У ході заняття до здобувачів освіти доводиться порядок моніторингу обстановки в небі, зокрема з використанням сканера (детектором) для виявлення БпЛА під час обладнання позиції. Порядок та послідовність вибору місця обладнання одиночного окопу для стрільби, парного окопу, їх фортифікаційні обладнання (розміри) та порядок маскування.

1.2. Протитанкові та протипіхотні міни. Інженерні загородження, їх улаштування та подолання.

1.2.1. Протитанкові та протипіхотні міни, їх характеристика, будова, порядок встановлення та знешкодження. Невибухові інженерні загородження, їх улаштування та подолання. Дії у випадку падіння біля позиції ударних та розвідувальних БпЛА.

Умови: теоретично/самостійна підготовка; навчальний клас.

Методичні рекомендації: Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора). Під час теоретичного заняття здобувачам освіти доводиться інформація про види невибухових інженерних загороджень і порядок їх улаштування. Призначення, тактико-технічні характеристики, загальну будову, принцип дії протипіхотних та протитанкових мін.

1.3. Мінна безпека.

1.3.1. Класифікація вибухонебезпечних предметів (саморобних вибухових пристроїв) та можливі місця їх встановлення, види тротильових шашок, підрильники, різновиди детонуючих шнурів. Заходи безпеки при поводженні з вибуховими речовинами. Порядок дій на замінованій ділянці місцевості та порядок виходу з неї. Дії при падінні поруч позиції ударних та розвідувальних БпЛА.

Умови: теоретично; навчальний клас.

Методичні рекомендації: Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора). Під час теоретичного заняття здобувачам освіти доводиться інформація про класифікацію вибухонебезпечних предметів, саморобних вибухових пристроїв та можливі місця їх встановлення. Порядок дій на замінованій ділянці місцевості та порядок виходу з неї. Дії при падінні поруч позиції ударних та розвідувальних БпЛА.

Тема 2. Тактична підготовка

Метою вивчення тем під час курсу теоретичної підготовки у закладі освіти є підготовка здобувача освіти, який здатний застосовувати положення загальновійськового бою, виконувати переміщення на полі бою у складі бойових груп в основних видах бою з урахуванням досвіду застосування підрозділів під час воєнних дій на території України.

За результатами вивчення тем здобувачі освіти повинні:

знати: основи загальновійськового бою; призначення та бойові можливості механізованих, танкових, артилерійських підрозділів і підрозділів ППО СВ ЗС України;

організаційно-штатну структуру та озброєння механізованого відділення; призначення, класифікація, бойові можливості, форми, способи, основні тактичні прийоми застосування БпЛА, основні демаскуючі ознаки, слабкі місця БпЛА та можливості їх виявлення; порядок дій солдата в оборонному бою, під час ведення вогню та відбиття наступу противника; порядок знищення бронеоб'єктів противника на передньому краю оборони; порядок дій під час маневру (переміщення) з тимчасової на основну вогневу позицію (з основної на запасну), алгоритму дій у випадку обходу противником з флангу або виходу противника з тилу, прориву переднього краю танками (ББМ) противника; порядок дій у наступальному бою,

вміти: виконувати обов'язки солдата в оборонному бою, під час ведення вогню та відбиття наступу противника; знищення бронеоб'єктів противника на передньому краю оборони; виконувати порядок дій під час маневру (переміщення) з тимчасової на основну вогневу позицію (з основної на запасну); у випадку обходу противником з флангу або виходу противника з тилу, прориву переднього краю танками (ББМ) противника, або вогневої (маневреної) групи; виконувати завдання стрільця у складі механізованого відділення під час ведення наступального бою; завдання вогневої (маневреної) групи; займати вихідне положення для наступу й підготовка до атаки; виконувати порядок дій у випадку мінометного обстрілу, кулеметного вогню противника та застосування ударних БпЛА; виконувати порядок дій у випадку виходу у фланг противника та штурму траншеї, а також при застосуванні наступальних (оборонних) гранат під час наступу.

2.1. Організація та структура підрозділів родів військ Сухопутних військ Збройних Сил України .

2.1.1. Призначення та бойові можливості механізованих, танкових, артилерійських підрозділів і підрозділів ППО СВ ЗС України, їх організаційно-штатна структура. Озброєння механізованого відділення.

Умови: теоретично/самостійна підготовка; навчальний клас.

Методичні рекомендації: Заняття проводяться в навчальному класі під керівництвом викладача (інструктора). Здобувачі освіти ознайомлюються з призначенням та бойовими можливостями механізованих, танкових, артилерійських підрозділів і підрозділів ППО СВ ЗС України їх організаційно-штатною структурою.

2.1.2. Призначення, класифікація, бойові можливості, форми, способи, основні тактичні прийоми застосування БпЛА. Основні демаскуючі ознаки, слабкі місця БпЛА та можливості їх виявлення. Рекомендації щодо знешкодження БпЛА.

Умови: теоретично з елементами показу; навчальний клас/ділянка місцевості.

Методичні рекомендації: Заняття проводяться під керівництвом викладача (інструктора). Здобувачі освіти ознайомлюються з:

Призначенням БпЛА, їх класифікацією та бойовими можливостями, формами, способами, основними тактичними прийомами застосування БпЛА; основними демаскуючими ознаками (слабкими місцями) БпЛА та способами їх виявлення; рекомендаціями щодо знешкодження БпЛА.

Для здобувачів освіти демонструють навчальні ролики із застосування БпЛА.

2.1.3. Вивчення обов'язків солдата в бою, спостерігача, піднощика боєприпасів.

Умови: теоретично/самостійна підготовка; навчальний клас.

Методичні рекомендації: Заняття проводяться під керівництвом викладача (інструктора). Здобувачі освіти вивчають обов'язки стрільця, піднощика боєприпасів, спостерігача.

2.2. Дії солдата в оборонному бою.

2.2.1. Порядок дій солдата в оборонному бою, під час ведення вогню та відбиття наступу противника. Порядок знищення бронеоб'єктів противника на передньому краю оборони. Порядок дій під час маневру (переміщення) з тимчасової на основну вогневу позицію (з основної на запасну), алгоритм дій у випадку обходу противником з флангу або виходу противника з тилу, прориву переднього краю танками (ББМ) противника.

Умови: теоретично/самостійна підготовка; навчальний клас.

Методичні рекомендації: Заняття проводяться під керівництвом викладача (інструктора).

Здобувачі освіти: ознайомлюються з порядком дій під час ведення вогню та відбиття нападу противника; вивчають порядок дій за сигналами оповіщення; розглядають порядок знищення бронеоб'єктів противника на передньому краю оборони, способи пересування залежно від рельєфу місцевості; вивчають порядок дій під час маневру (переміщення) з тимчасової на основну вогневу позицію (з основної на запасну).

Здобувачам освіти доводять порядок дій у випадку обходу противником з флангу, виходу противника з тилу, прориву переднього краю танками (ББМ) противника.

2.3. Порядок дії солдата при наступі.

2.3.1. Порядок дій у наступальному бою, завдання стрільця у складі механізованого відділення під час ведення наступального бою. Зайняття вихідного положення для наступу й підготовка до атаки. Порядок дій у випадку мінометного обстрілу, кулеметного вогню противника та застосування ударних БпЛА. Порядок виходу у фланг противника та штурму траншеї. Порядок застосування наступальних (оборонних) гранат під час наступу. Завдання вогневої (маневреної) групи.

Умови: теоретично/самостійна підготовка; навчальний клас.

Методичні рекомендації: Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора).

До здобувачів освіти доводиться інформація про порядок дій стрільця у складі механізованого відділення під час ведення наступального бою та схематично демонструються можливі варіанти дій.

Доводиться порядок дій у випадку мінометного обстрілу, кулеметного вогню та застосування ударних БпЛА противником; порядок виходу у фланг противника та штурму траншеї; порядок застосування наступальних (оборонних) гранат під час наступу; завдання вогневої (маневреної) групи.

Особлива увага приділяється питанням взаємовиручки та узгодженості дій у складі підрозділу.

4. Структура навчальної дисципліни

Найменування тем	Кількість годин			
	Всього	Лекції	Практичні заняття	Самостійна підготовка
МОДУЛЬ 1. ВСТУП ДО КУРСУ БЗВП, НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНА ПІДГОТОВКА, СТАТУТИ ЗСУ				
Тема 1. Національно-патріотична підготовка				
1.1. Ми українці: важливість захисту національної ідентичності та свободи.	2	1		1
Усього за темою	2	1		1
Тема 2. Статути Збройних Сил України				
2.1. Обов'язки та права військовослужбовців.	2			2
2.2. Взаємовідносини між військовослужбовцями.	2	1		1
2.3. Військова дисципліна, заохочення та дисциплінарні стягнення.	2			2
Усього за темою	6	1		5
МОДУЛЬ 2. ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА				
Тема 1. Психологічна підготовка				
1.1. Способи та методи психологічної саморегуляції. Перша психологічна допомога та	6	2	2	2

самодопомога. Вплив бою на психіку.				
Усього за темою	6	2	2	2
МОДУЛЬ 3. ЗВ'ЯЗОК ТА КОМУНІКАЦІЯ. ВІЙСЬКОВА ТОПОГРАФІЯ. РОЗВІДУВАЛЬНА І ВОГНЕВА ПІДГОТОВКА, ВИЖИВАННЯ				
Тема 1. Зв'язок та комунікація				
1.1. Військова комунікація.	1	1		
1.2. Основи зв'язку.	1		1	
Усього за темою	2	1	1	
Тема 2. Військова топографія				
2.1. Топографічні карти. Орієнтування на місцевості.	4	1	1	2
Усього за темою	4	1	1	2
Тема 3. Розвідувальна підготовка				
3.1. Розвідувальні ознаки розташування противника на місцевості та тактики ведення ним бойових дій.	2	2		
Усього за темою	2	2		
Тема 4. Виживання				
4.1. Забезпечення життєдіяльності.	2	1		1
Усього за темою	2	1		1
Тема 5. Вогнева підготовка				
5.1. Стрілецька зброя.	6	3	1	2
5.2. Основи та правила стрільби зі стрілецької зброї.	16	1	13	2
5.3. Ручні гранати.	8	1	4	3
Усього за темою	30	5	18	7
МОДУЛЬ 4. ДОМЕДИЧНА ДОПОМОГА, ПІДГОТОВКА з РХБЗ (РХБРЯ-захисту)				
Тема 1. Домедична допомога				
1.1. Планування та організація домедичної допомоги на етапі «допомога під вогнем» (CUF).	4	3	1	
1.2. Тактична польова допомога TFC (Tactical Field Care).	4	3		1
Усього за темою	8	6	1	1
Тема 2. Підготовка з РЗБЗ (РХБРЯ-захисту)				
4.1. Уражаючі фактори зброї масового ураження.	3	2		1
4.2. Засоби індивідуального захисту. Дії особового складу на зараженій місцевості.	3	1	1	1
Усього за темою	6	3	1	2
МОДУЛЬ 5. МІЖНАРОДНЕ ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО				
Тема 1. Міжнародне гуманітарне право				
1.1. Міжнародне гуманітарне право та його норми із захисту жертв війни.	2	1		1

Усього за темою	2	1		1
МОДУЛЬ 6. ІНЖЕНЕРНА І ТАКТИЧНА ПІДГОТОВКА				
Тема 1. Інженерна підготовка (мінна безпека)				
1.1. Інженерне обладнання та маскування позицій в умовах застосування противником ударних БПЛА.	2	1		1
1.2. Протитанкові та протипіхотні міни. Інженерні загородження, їх встановлення, знешкодження та подолання.	3	2		1
1.3. Мінна безпека.	1	1		
Усього за темою	6	4		2
Тема 2. Тактична підготовка				
2.1. Організація та структура підрозділів родів військ Сухопутних військ Збройних Сил України.	6	4		2
2.2. Дії солдата в оборонному бою.	4	2		2
2.3. Порядок дії солдата при наступі.	4	2		2
Усього за темою	14	8		6
РАЗОМ	90	36	24	30

Теми лекцій

№ з/п	Модуль	Назва теми	Кількість годин
1	1	Ми українці: важливість захисту національної ідентичності та свободи.	1
2	1	Взаємовідносини між військовослужбовцями	1
3	2	Способи та методи психологічної саморегуляції. Перша психологічна допомога та самопомога. Вплив бою на психіку.	2
4	3	Військова комунікація.	1
5	3	Топографічні карти. Орієнтування на місцевості.	1
6	3	Розвідувальні ознаки розташування противника на місцевості та тактики ведення ним бойових дій.	2
7	3	Забезпечення життєдіяльності.	1
8	3	Стрілецька зброя.	3
9	3	Основи та правила стрільби зі стрілецької зброї.	1
10	3	Ручні гранати.	1
11	4	Планування та організація домедичної допомоги на етапі «допомога під вогнем» (CUF).	3
12	4	Тактична польова допомога TFC (Tactical Field Care).	3
13	4	Уражаючі фактори зброї масового ураження	2
14	4	Засоби індивідуального захисту. Дії особового складу на зараженій місцевості.	1
15	5	Міжнародне гуманітарне право його норми із захисту	1

		жертв війни.	
16	6	Інженерне обладнання та маскування позицій в умовах застосування противником ударних БпЛА.	1
17	6	Протитанкові та протипіхотні міни. Інженерні загородження, їх встановлення, знешкодження та подолання.	2
18	6	Мінна безпека.	1
19	6	Організація та структура підрозділів родів військ Сухопутних військ Збройних Сил України.	4
20	6	Дії солдата в оборонному бою.	2
21	6	Порядок дії солдата при наступі.	2
Всього годин			36

Теми практичних занять

№ з/п	Модуль	Назва теми	Кількість годин
1	2	Способи та методи психологічної саморегуляції. Перша психологічна допомога та самопомога. Вплив бою на психіку.	2
2	3	Основи зв'язку/Топографічні карти. Орієнтування на місцевості.	2
3	3	Стрілецька зброя.	1
4	3	Основи та правила стрільби зі стрілецької зброї.	13
5	3	Ручні гранати.	4
6	4	Планування та організація домедичної допомоги на етапі «допомога під вогнем» (CUF).	1
7	4	Засоби індивідуального захисту. Дії особового складу на зараженій місцевості	1
Всього годин			24

Самостійна робота

Для досягнення поставлених завдань щодо оволодіння курсом «Базова загальновійськова підготовка (теоретична підготовка)» цикл аудиторних занять доповнюється самостійною роботою здобувачів. Під час вивчення окремих тем передбачена різна кількість годин самостійної роботи здобувача.

Здобувачі мають самостійно доповнити лекційний матеріал нормативно-правовими документами, готують запропоновані завдання для самостійної роботи, реферати, короткі повідомлення тощо.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Національно-патріотична підготовка	1
2	Статути Збройних Сил України.	5
3	Психологічна підготовка	2
4	Топографічні карти. Орієнтування на місцевості.	2
5	Забезпечення життєдіяльності.	1

6	Стрілецька зброя.	2
7	Основи та правила стрільби зі стрілецької зброї.	2
8	Ручні гранати.	3
9	Домедична допомога.	1
10	Підготовка з РЗБЗ (РХБРЯ-захисту).	2
11	Міжнародне гуманітарне право та його норми із захисту жертв війни.	1
12	Інженерна підготовка (мінна безпека).	2
13	Організація та структура підрозділів родів військ Сухопутних військ Збройних Сил України.	2
14	Дії солдата в оборонному бою.	2
15	Порядок дії солдата при наступі.	2
Всього годин		30

6. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Базова загальновійськова підготовка (теоретична підготовка)» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: стандартизовані тести; поточне опитування; реферати; практичні вправи тощо.

7. Форми контролю

У процесі вивчення дисципліни «Базова загальновійськова підготовка (теоретична підготовка)» використовуються такі форми контролю: поточний контроль, який здійснюється у формі оцінювання результатів навчальної діяльності здобувачів на практичних заняттях та виконання ними завдань самостійної роботи; **тестовий контроль**; **підсумковий контроль** (диференційований залік).

8. Методи оцінювання

У процесі вивчення теоретичного курсу «Базова загальновійськова підготовка (теоретична підготовка)» використовуються такі методи оцінювання роботи студента за 100-бальною шкалою:

- поточне тестування та опитування;
- диференційований залік;

Підсумковий бал визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту.

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3
30%	30%	40%
Оцінка за модуль визначається на основі теоретичних знань та практичних навичок з вогневої підготовки	Оцінка за модуль визначається на основі теоретичних знань та практичних навичок з психологічної та домедичної допомоги, підготовки з РЗБЗ, зв'язку та комунікації, військової топографії	Диференційований залік

Шкала оцінювання:

За шкалою Університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	“Відмінно”	A (відмінно)
85–89	“Добре”	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74		D (задовільно)
60–64	“Задовільно”	E (достатньо)
35–59	“Незадовільно”	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
01–34		F (незадовільно з обов’язковим повторним курсом)

9. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Боротьба з безпілотними літальними апаратами (за досвідом проведення ООС (раніше АТО). ЦУЛ, 2022. 43 с.
2. Вогнева підготовка. Частина I: навч. посіб. / О. І. Бірюков та ін. Київ: КІ НГУ, 2023. 352 с.
3. Довідник з військової топографії затверджений командувачем Сил Підтримки Збройних Сил України. 2023. 145 с.
4. Дяков С.І., Колос О.Л., Варствський А.А. Фортифікація та маскування. КНТ, 2023. 146 с.
5. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
6. Курс стрільб зі стрілецької зброї і бойових машин, затверджений наказом Генерального штабу ЗС України від 17.04.2018 № 160.
7. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України у двох томах. ЦУЛ, 2025. 1460 с.
8. Організація військового зв’язку: навч. посіб. / В. Г. Шолудько, М. Ю. Єсаулов, О. В. Вакуленко, Т. Г. Гурський, М. М. Фомін. Київ: Вид. дім «СКІФ», 2023. 280 с.
9. Організація психологічної підготовки у Збройних Силах України: навч.-метод. посіб. / За редакцією генерал-майора В. Ключкова. Київ: НДЦ ГП ЗС України, 2023. 325 с.
10. Пахарев С.О., Луценко І.О., Наконечний А.П., Зайцев Д. В. Військова розвідка. Навчальний посібник. КНТ, 2022. 332 с.
11. Пістряк П. В., Торяник Д. О., Корнієнко О. В., Мокреєв В. І. Стрілецька зброя та вогнева підготовка. Ч.1 Матеріальна частина стрілецької зброї та засобів ближнього бою: наоч. посіб. Харків: НА НГУ, 2018. 32 с.
12. Порядок здійснення заходів щодо поводження з військовополоненими в особливий період. Постанова Кабінету Міністрів України №721 від 17 червня 2022 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/721-2022-п#n13>.
13. Про основи національного спротиву. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text>.
14. Про Дисциплінарний статут Збройних Сил України. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=551-14&p=1143970339900570#Text>.
15. Про затвердження Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України. Наказ Міністра оборони України від 23.03.2017 р. № 164.
16. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо надання екстреної медичної допомоги постраждалим на догоспітальному етапі в умовах бойових дій/воєнного стану. Наказ МОЗ України від 15.03.2022 р. № 488.

17. Про Збройні Сили України. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12#Text>.
18. Про оборону України. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text>.
19. Стандарт підготовки І-СТ-3 (видання 2): Підготовка військовослужбовця з тактичної медицини. Київ: МП «Леся», 2015. 148 с.
20. Стандарти ТССС. Режим доступу: <https://www.deployedmedicine.com>.
21. Статути Збройних Сил України: збірник законів: чинне законодавство із змінами та допов. на 01 лютого 2023 року: Офіц. тексти. Київ: Алерта, 2023. 436 с.
22. Теорія і практика застосування безпілотних літальних апаратів (дронів). КНТ, 2023. 126 с.
23. Федоров В. В., Пістряк П. В., Більва А. Ф. Вогнева підготовка: навч. посіб. Харків : ХНУВС, 2019. 255 с.
24. Шанюк О.В. Тактика: конспект лекцій. Одеса, Одеський державний екологічний університет, 2021. 137 с.

Допоміжні

1. Альбом схем із загальної тактики (відділення, взвод, рота, батальйон): альбом схем / А. Білорус, А. Братко, В. Журавель та ін. Хмельницький: Видавництво Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, 2020. 110 с.
2. Афанасьєв В. В., Атаманенко І. О., Муленко О. О., Корнієнко О. В., Самсонов Ю. В. Методичні рекомендації «Порядок проведення неповного та 342 повного розбирання й складання 9-мм пістолета ФОРТ-12»: метод. реком. Харків: НА НГУ, 2018. 38 с.
3. Бойовий статут механізованих і танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України, частина III (взвод, відділення, екіпаж), затверджений та введений в дію наказом командувача Сухопутних військ Збройних Сил України від 25.05.2016 № 238 (зі змінами, накази КСВ ЗС України: №185 від 29.03.2018; № 454 від 02.08.2018).
4. Боротьба з ударними БПЛА іранського та російського виробництва «Shahed-136» («Герань-2») та «Ланцет-2». Методичні рекомендації загальновійськовим підрозділам (за досвідом російсько-Української війни 2022–2023 років). ЦУЛ, 2023. 68 с.
5. Глушков А.В. Організація військового зв'язку: конспект лекцій. Одеса: Одеський державний екологічний університет, 2021. 95 с.
6. Довідник військового зв'язківця. Засоби радіоелектронної боротьби та розвідки, які використовуються російською федерацією. ЗВП 6-00(27)269. ЗАТВЕРДЖЕНО наказ командувача військ зв'язку та кібербезпеки Збройних Сил України «07» червня 2024 № 160/нагд. Травень 2024. 72 с.
7. Довідковий матеріал для проведення занять з підготовки зі зв'язку. 2019. 28 с.
8. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р., що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text.
9. Єманов В. В., Толокнєєв В. О., Матросов М. В., Самсонов Ю. В. Розбирання та складання автомату Калашнікова АК74 та 5,45 мм ручного кулемету Калашнікова РПК-74: практик. порад. Харків: НА НГУ, 2018. 27 с.
10. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text.
11. Калаянов Д. П. та ін. Методичні рекомендації «Організація надання домедичної допомоги та евакуація постраждалих військовослужбовців з поля бою» (рівень відділення, взвод) (за досвідом російсько-української війни 2023-2024 років). 2024. 178 с.
12. Збірник «Нормативів з бойової підготовки Сухопутних військ ЗС України», затверджений командувачем Сухопутних військ ЗСУ в 2001 р. (з доповненнями від 2019 р.).
13. Крилюк В. О., Гур'єв С. О., Гудима А. А. Екстрена медична допомога травмованим на догоспітальному етапі: навч. посібник. Київ. 2017 400 с.
14. Курс ТССС (Tactical Combat Casualty Care). URL: <https://tccc.org.ua>.

15. Класифікаційні ознаки надзвичайних ситуацій. Наказ Міністерства внутрішніх справ України №658 від 06.08.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0969-18#n14>.
16. Кодекс цивільного захисту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>.
17. Методичні рекомендації здійснення підготовки бойових обслуг підрозділів радіотехнічних військ (зразків радіоелектронної техніки) в районах бойового призначення. ВП 7-10.01. Жовтень 2018. 56 с.
18. Методичні рекомендації «Організація надання домедичної допомоги та евакуація постраждалих військовослужбовців з поля бою» (рівень відділення, взвод) (за досвідом російсько-української війни 2023-2024 років). 2024. 178 с.
19. Мінна безпека. URL: <https://sprotyvg7.com.ua/lesson/minna-bezpeka>.
20. Міністерство оборони України. Статuti Збройних Сил України. Затверджені Законами України від 24 березня 1999 року № 548-XIV, № 551-XIV; № 550-XIV; № 549-XIV. 507 с.
21. Підготовка тактичних груп (відділення, взвод). Альбом схем та методичних матеріалів (за досвідом російсько-Української війни 2022-2023 років). Київ: Центр учбової літератури, 2024. 64 с.
22. Положення про добровольчі формування територіальних громад. Постанова Кабінету Міністрів України №1449 від 29 грудня 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1449-2021-п#n11>.
23. Порядок організації, забезпечення та проведення підготовки добровольчих формувань територіальних громад до виконання завдань територіальної оборони. Постанова Кабінету Міністрів України №1447 від 29 грудня 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1447-2021-п#n9>.
24. Порядок тримання військовополонених. Постанова Кабінету Міністрів України №413 від 5 квітня 2022 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/413-2022-п#n23>.
25. Правила носіння, зберігання та перевезення вогнепальної зброї і боєприпасів до неї цивільними особами, які беруть участь у відсічі та стримуванні збройної агресії Російської Федерації або інших держав. Наказ Міністерства внутрішніх справ України № 770 від 18 листопада 2024 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1737-24#n13>.
26. Презентація «Тактичні дії під час штурму окопів». URL: <https://sprotyvg7.com.ua/documents/taktichnaya-pidgotovka>
27. Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2114-20#Text>.
28. Про затвердження нових клінічних протоколів за темою «Бойова травма». Наказ МОЗ України від 25.04.2024 № 714.
29. Про об'єкти підвищеної небезпеки. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2245-14#n10>.
30. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text>.
31. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text>.
32. Про Статут внутрішньої служби Збройних Сил України. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=548-14&p=1143970339900570#Text>.
33. Про Статут гарнізонної та вартової служб Збройних Сил України. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=550-14&p=1143970339900570#Text>.
34. Про Стройовий статут Збройних Сил України. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=549-14&p=1143970339900570#Text>.
35. Рекомендації для військових ЗСУ по зв'язку. URL: <https://jablunia.org/rekomendaciyi-dlya-vijskovih-zsu-po-zv'yazku-9cf11f1e58f24c5fa60f3d681d5acfd1>.
36. Стандарт підготовки: Фахова підготовка санітарного інструктора роти (батареї). Київ: «МП Леся», 2015. 416 с.
37. NATO STANDARD AMedP-8.15. Edition B, version 1 October 2022. URL: https://www.coemed.org/files/stanags/03_AMEDP/AMedP-8.15_EDB_V1_E_2122.pdf.

38. TCCC Guidelines 2024 - Клінічні рекомендації 2024. 25 January 2024. URL: <https://tccc.org.ua/guide/tccc-guidelines-2021-ukr>.

10. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Законодавча база Верховної Ради України. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/>.
2. Міністерство оборони України. URL: <https://mod.gov.ua/>.
3. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/>.
4. Міністерство охорони здоров'я України. URL: <https://moz.gov.ua/uk>.
5. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/>.
6. Тернопільська обласна військова адміністрація. URL: <https://oda.te.gov.ua/>.
7. Західноукраїнський національний університет: <https://wunu.edu.ua/>.